

ZPRAVODAJ

č.142

*Příjemný podzim na
vašich zahrádkách*

říjen 2018

Vychází 3x ročně

Ediční rada Zpravodaje: Jitka Knížková, odp. redaktorka (j.knizkova@centrum.cz),
Zuzana Holancová (holancovaz@gmail.com)

Soňa Neumannová a Dana Velebová

Kresby: Marie Tvrdková

Tisk: Tiskárna J+H, Praha 3

Techn. zpracoval: Jan Heřmánek

Internet: www.czsos.cz/hortiklub

Hudba přírody

Jistě se Vám někdy stalo, když sedíte někde pod lesem na paloučku a blízko Vás někde teče potůček, že najednou zní kolem Vás hudba. Slyšíte tony přírody, slyšíte jakoby příroda kolem Vás hrála nějakou symfonii - symfonii přírody. Citliví lidé, jako jsou umělci, se mnohokrát nechali inspirovat touto hudbou přírody. Nejblíží nám je Bedřich Smetana, kterého nadchla řeka Vltava a ve své symfonické básni Vltava, která je součástí souboru symfonických básní Má vlast, líčí tuto řeku od klokotavých pramínků horské bystřiny, dále přes již široký tok, kde potká vesnickou svatbu a zatančí si polku a dál řeka tiše širokým proudem teče ku Praze, kde pod Vyšehradem zazní jeho melodie a vzpomene též na husitské bojovníky a na jejich chorál Kdož jste boží bojovníci. A mohutný proud řeky se valí ku Mělníku, kde se spojí s řekou Labem a obě řeky souznějí. Řeka Vltava

inspirovala B. Smetanu ještě k napsání opery Čertova stěna. Také Antonín Dvořák, inspirován malým jezírkem, skrytým v půvabném lesním zákoutí nedaleko Vysoké na Příbramsku, napsal svou operu Rusalka. Krása příroda nadchla samozřejmě i řadu jiných hudebních skladatelů. Namátkou uvedme působivé dílo V. Nováka V Tatrách. A tak bychom mohli pokračovat dále. Barčina kolorатурní árie v opeře Hubička opěvuje ranní zpěv ptactva, přesněji skřivánka.

A co Vy, když sedíte ve své zahradě? Já vím, každému neteče kolem zahrady potok, Vám šumí v zahradě jen občas déšť. Možná máte blízko les, ten také šumí svou píseň. A co určitě ve své zahradě máte, jsou ptáci. A ti umějí zpívat tu nejkrásnější píseň. Souhlasíte?

Tak někdy po ránu, ještě před snídaní, si klidně sedněte a zaposlouchejte se do hudby Vaší zahrady.

Soňa Neumannová

Sadovnická tvorba II (pokračování ze Z 141)

Kompoziční zásady

Základní pravidla slouží jako stavební bloky pro určení a provádění zásahů pro projektování. Vyzkoušené principy jsou základním stavebním kamenem tvorby zahrady.

Základními prvky krajinářské architektury jsou:

- Barvy
- Formy a tvary
- Linie
- Velikost
- Textura

Skladebné princípy sadovnícké tvorby

Skladebné princípy sadovnícké tvorby jsou si podobné s princípy kompozice u jiných uměleckých oborů, např. s pravidly kompozice obrazů a fotografií.

Princípy zahradní úpravy, které se vztahují na vnímání krajiny:

Rozmanitost (různost dílčích prvků a pestrost použití nástrojů)

Ucelenost (jednota)

Harmonie (vzájemně vyvážený vztah mezi složkami)

Smysluplnost

Realizovaná sadovnícká úprava, park nebo zahrada, stejně jako umělecké dílo, musí působit určitým dojmem ucelenosti, uspokojující nejen po stránce estetické (krása), ale i účelové a z hlediska logického výkladu díla. Stejně jak se ucelenost partie stává zřetelnější, zvětšuje se i příjemnost a úplnost dojmů. Prvky a rostliny by měly být uspořádány tak, aby byly v souladu s těmito zásadami. Krásným může být umělecké dílo tehdy, je-li zharmonizováno a sjednoceno podle organizačních princípu.

Rozmanitost

Ucelenost a jednota nesmí dosáhnout té míry, že se změní v uniformitu a jednotvárnost. Některé druhy zahradních úprav využívají geometrických tvarů a pravidelných rytmů a takto únavně mohou působit na diváka. Je proto nutné uplatnit v každém výtvoru i náležitou rozmanitost, pestrost, náležité střídání, a to nejen v detailech, ale hlavně v celkovém uspořádání.

Pro dosažení větší rozmanitosti jsou listnáče a jehličnany často spojovány do skupin nebo do relativně nízkého vřesoviště doplňovány vzpřímeným jalovcem *Juniperus communis*, nebo podobně rostoucích kultivarů jiných druhů.

V sadovnictví lze zajistit rozmanitost volbou rostlinstva různého vzrůstu, charakteru, zbarvení a tím, že jsou rostliny seskupovány tak, aby byl vytvořen větší počet odlišných pohledů, kontrastních i rytmických. Pokud je v zahradě příliš mnoho různorodých prvků, mnoho atraktivních dominant, je pozornost diváka rozptýlena a je složité absorbovat nějakou společnou myšlenku nebo si vychutnat pohled jako celek. Zahrada se tak stává neuspořádaným nepořádkem, park se mění v nesourodé skupinky stromů. Z toho plyne, že méně je rozhodně více. Jeden nebo několik dobře volených solitér dokáže pozorovatele uchvátit více, než mnoho nápadných dekorací.

Ucelenost

Ucelenost je pocit, že velikost jednotlivých složek nebo skupiny složek v krajině je v souladu s ní jako s celkem. Dojem vnímání kompozice je tak jednoznačně definovatelný. Interpretace díla je nikoliv rozpačitá, roztržitá nebo nejasná. Jinými slovy – celková myšlenka je v souladu se základními prvky a jejich použitím.

Harmonie

Harmonie vychází z předpokladu, že vlastnosti použitých prvků a rostlin a jejich umístění jsou v nějakém vzájemném poměru a mají nějaký logický a estetický

smysl. Prvky zahradní architektury, které vzájemně nemají vlastnosti v žádoucím poměru a vztahu, vytvářejí náhlé přechody a kontrasty, anebo nedostatek přechodu a kontrastu. Např. vysoká kamenná zeď může být elegantním doplňkem k vysoké rostlině nebo velkému domu, ale u malého bude vypadat nepatřičně mohutná.

Vyhovující smysl pro proporce a správné použití vhodné velikosti prvků jsou jedním ze základních pravidel a nástrojů v zahradnické tvorbě. Harmonie je dosaženo, když divák cítí, že všechny rostliny v krajině či v zahradě se vzájemně doplňují a byly vybrány s úmyslem vytvořit společně nějakou kompozici, téma, myšlenku. Umístění rostlin v krajině či zahradě, pokud jde o jejich formu, je metoda pro vytvoření harmonie a ucelenosti.

V sadovnictví lze dosáhnout harmonie především sestavou prvků, které mají sice některé vlastnosti odlišné, ale jsou souzvučné alespoň v jiných charakteristikách (různě vysoké stromy podobné tvarem, stavbou koruny) nebo tím, že je umístíme v určitém zákonitém uspořádání jako sled, opakování nebo rytmus.

Pro harmonické vztahy mezi částmi celku je nepřípustné, aby střídání, kontrast, barevnost nebo jiné nástroje, ale i uplatněné prvky např. stavební, při vytváření díla nevybočovaly vlastnostmi a vztahy nad přípustnou mez, nebo nerušily ucelenost a vhodnost použití díla do té míry, že by se části díla vzájemně potlačovaly nebo se střídání a barevnost zvrhly ve zmatek. Lze tedy říci, že harmonie vyplývá ze správného a přiměřeného použití rozmanitých nástrojů tvorby v souladu promyšleného celku.

Vytváření rovnováhy a harmonie

V každé výtvarné kompozici, a tedy i v krajinářském obraze, je důležité, aby podružné prvky odpovídaly ve svém souhrnu optickému účinku dominanty a aby při prohlížení obrazu parkové, zahradní či přírodní scenérie měl divák dojem, že obě poloviny, tj. levá i pravá strana obrazu, jsou od pomyslné středové osy ve svém optickém účinku stejně působivé, jako v rovnováze. Rovnováhy lze snadno dosáhnout tím, že stejné předměty (rostliny, záhony, sochy aj.) umístíme na obou stranách osy v přesně stejném uspořádání jako zrcadlový obraz, tedy symetricky, nebo je umístíme tak, aby se optické účinky obou polovin vyrovnaly. Materiál ani jeho rozmístění musí být stejné. Toto rozlišení rovnováhy je důležité, neboť hlavně na něm závisí skladební rozdíl mezi tzv. formálními a neformálními zahradami.

Smysluplnost

Mezi kritéria bývá v sadovnické architektuře zařazována i smysluplnost, která blízce souvisí s uceleností díla.

Účelnost díla hodnotíme podle možnosti smysluplného využití. V sadovnictví takto lze ocenit hodnotu praktické možnosti využití zvláště u zahradních staveb a doplňků, cest, oplocení apod. Objekty, které neplní svůj účel, jsou hodnoceny jako nadbytečné a to na nich bývá patrné už na první pohled. Každá kompozice musí vyhovovat i po stránce logické, tj. působit dojem opravdovosti, a proto

musí být při vytváření díla nejen použit vhodný materiál a zapracován do celku podle jeho struktury a vztahů k ostatním částem díla. Výrazné prvky, dominanty a solitéry je nezbytné umístit v harmonickém vztahu s okolím a v souladu s předpoklady terénu a prostoru. Nelogické prvky, které jsou v rozporu s celkem, jako např. barevné betonové schody v historické rekonstrukci středověké zahrady, přírodní alpinum v rovině, kamenný most uprostřed rovinnatého palouku, či nevelký záhon na který není vidět, působí velmi nepřírozně a nelogicky.

Nástroje tvorby

Symetrie a rytmus

Při sadovnických úpravách lze jako mocný nástroj použít geometrii. Zákonité opakování a symetrie ve více či méně nápadných rytmech a osách. Tímto způsobem snadno docílíme ucelenosti díla s rizikem, že je velmi omezen přirozený vzhled. Výsledek omezení přirozeného vzhledu může být neočekávaně silně negativní. Stejný pocit můžete mít, když při procházce lesem jsou všechny stromy v zákrytu a řadách a kromě smrku tu nic jiného neroste. Dostanete pocit, že jste na plantáži dřeva.

Rytmičné opakování nesmí být použito přes míru. Rytmus je obecně tvořen opakováním motivu. V sadovnickém návrhu se motiv skládá například z použitých rostlin. Terénní úpravy a stavební prvky jednoho typu mohou být seskupeny v řadě nebo jako plot. Potom směřuje pohled diváka ve směru rytmického seskupení. Opakují-li se v díle některé prvky nebo motivy, bývá jejich uspořádání jiné ve formálním slohu francouzské zahrady a jiné v přírodním parku. V geometrické zahradě může být naprosto pravidelně opakováno jak umístění, tak celé motivy a jejich části až do hloubky detailu. V přírodním parku, i když se prvky mohou opakovat, musí se alespoň umístit různě.

Cílem využití opakování jako motivu je kontrola pohledu diváka, kontrola nevědomých pohybů oka (po liniích kompozice) způsobem, který nejvíce přispívá k zhodnocování vytvořené sadovnické kompozice, upozornění na některé prvky scény a jejich zvýraznění. Například zvýraznění průhledu nebo dekorací, které mají být obdivovány. Opakování – pravidelný rytmus – podporuje jednotu. Překročením míry použití může být jednota únavná, vedoucí ke stereotypu. Proto je vhodné pravidelný rytmus ozvláštnit. Jedním ze způsobů je použití rostlin lišících se strukturou. Textura je natolik jemný prvek, že může být použit na řadu zahradních úprav, aniž by zničil jednotu vyjádření. V souladu s kontrastem v dalších vlastnostech použitých rostlin lze rytmus stejných dřevin v pravidelných rozestupech povýšit na plynulý sled. V logickém rytmu tak lze použít výsadby různé vysokých stromů podobných tvarem, stavbou koruny, ale odlišnou texturou olistění.

Pokud jsou skupiny dřevin vysázeny v určité zákonité posloupnosti, vzniká opakování a rytmus. Mění-li se postupně alespoň jedna charakteristická vlastnost tak, aby byla patrná změna v plynulé řadě a určitém směru, nazýváme efekt, který takto vznikl, sled. V průběhu rytmu se může měnit tvar, velikost nebo zbarvení, ale většina ostatních vlastností zůstává stejná. Sledem dodáme obrazu pohyb,

z rytmu se stává příběh. Jakkoliv mohou být v okolí sledu i jiné zajímavé obrazy, nesmějí porušovat souvislost sledu a rytmus pohybu.

Rámování

Rámování je vnímáno jako zařazení jednotlivých prvků do celku, který je nějak ohraničen nebo ukončen. Lze jej vyřešit pomocí přímkou. Například tomuto účelu poslouží zeď, kulisa stromů, živý plot, alej apod. Také je vhodné použití linie. Například přímá dlážděná cesta vedoucí k sochařským artefaktům, nebo pergoly s popínavkami umístěné tak, aby tvořily lemování, které zaměří pohled diváka na určený směr. Vhodné orámování je výrazovým prvkem, který silně ovlivní vyznění výsadby a prvků. Výsadba pnoucích růží na kamenné zdi využívá kontrastu neživého kamene a kvetoucí rostliny. Kamenná zeď rámuje dílo a je její zásadní součástí. Vhodně zvolený dřevěný plůtek kolem výsadby trvalek asociuje venkovské stavení a vhodně doplňuje výsadbu trvalek. Velkým krajinářským scénériím vytvoří výrazný rámec obrazu stromy, menším i okrajová výsadba keřů. Okolnost, že rámec jednoho pohledu je obvykle součástí skladby obrazu druhého, není v sadovnictví na závadu, naopak je tím dílo zajímavější.

Další kapitoly jako linie, solitéra a dominanta, kontrast si necháme někdy na příště.

J. Knížková

Podle: „Sadovnické tvorby“ z Wikipedie

Stepní běžec

Teď si asi řeknete, co sem tahá zoologii, ale nebojte, zůstaneme v botanice. Možná že už někteří vědí, co vlastně stepní běžec je.

Je to až 1 m vysoká stepní rostlina z čeledi brukvovitých (*Brassicaceae*) a rodu *Crambe*.

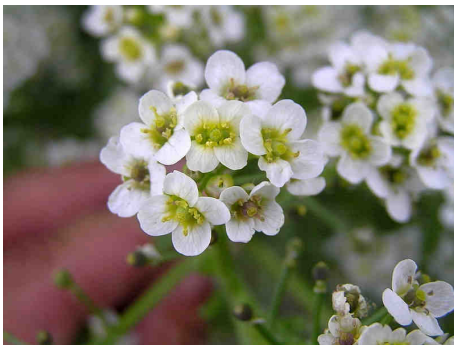
Crambe tatarica – katrán tatarský – roste roztroušeně v teplých otevřených euroasijských stepích. Tento euroasijský hemikryptofyt se vyskytuje v Panonské oblasti střední a jihovýchodní Evropy, dále směrem na východ až po západní Sibiř. Kromě Česka je znám také z Rakouska, Slovenska, Maďarska, Srbska, Bulharska, Rumunska, Turecka, Ukrajiny a Ruska, kde nejčastěji vyrůstá na bezlesých územích stepního a pouštního charakteru. Jeho severní hranice výskytu v Evropě prochází právě Českou republikou, kde se ale jen velmi omezeně vyskytuje v některých oblastech jižní Moravy. Nejčastěji vyrůstá na teplých a dostatečně osluněných stráních, mezích a úhorech orientovaných k jihu. Někdy se nečekaně

objeví i v sadech, na vinicích nebo i sečených loukách. Pro spolehlivé klíčení semen potřebuje stanoviště s částečně nezapojenou vegetací, s narušeným drnem a pro zdárný růst hluboké a pokud možno vápnité, výživné půdy, které jsou převážně suché. Obvykle v nižších pahorkatinách do 300 m.n.m., v druhově bohatých xerothermních společenstvech svazů *Festucion valesiacae* a *Bromion erecti* (vysoké suchomilné trávy).

Tento druh katránu ohrožuje hlavně špatné obhospodařování půdy, kdy jeho lokality zarůstají hustou bylinnou vegetací nebo dřevinami. Jeho nejpočetnější populace se nacházejí v národní přírodní památce Dunajovické kopce, v přírodní rezervaci Pouzdřanská step – Kolby a v přírodních rezervacích Hovoranské louky, Louky pod Kumstátem, Špice a Špidláky. Většina těchto lokalit čítá stovky až tisíce jedinců.

Katrán tatarský je vytrvalá, ne však dlouhověká, téměř 1-1,5 m vysoká rostlina s tlustým a dlouhým kořenem, z kterého v trsu vyrůstají již od spodu bohatě rozvětvené lodyhy porostlé jednoduchými chloupky. Téměř dužnaté listy jsou dvoutvaré, ty v přízemí růžice mají řapíky, jejich čepele kosočtverečného až srdčitého tvaru jsou 2x až 3x dělené nebo jsou peřenodílné a šedozelené barvy. Lodyžní listy jsou menší a méně členěné, směrem vzhůru se zmenšují.

Velký počet drobných, vonných oboupohlavních květů na stopkách 2-4 mm se skládá do velmi hustých květenství vrcholových lat. Otevřený kalich je složen ze 4 eliptických plátků sestavených do kříže vyrůstajících ve dvou kruzích. Korunu vytvářejí 4 volné, podlouhlé až široce eliptické bílé plátky dlouhé asi 5 mm, které střídají kališní plátky o délce cca 3 mm. Čtyřmocné tyčinky vyrůstající ve dvou kruzích, nitky čtyř vnějších delších jsou rozdvojené a pouze kratší rameno nese prašník. Semeník má 2 vajíčka, spodní je sterilní a horní plodné. Rostlina kvete od dubna do června, pyl přenáší létající hmyz. Je výhradně cizosprašná, vlastní pyl blizny neopyluje a to je právě u brukvovitých zvláštností.

Plody jsou 8 mm dlouhé, dvoudílné, eliptické šešulky, někdy také zvané nažky. Pouze v horním dílu obsahují po jednom kulatém semeni, které je velké v průměru 2,3 – 3 mm a obsahuje hodně oleje. Obvykle je schopna vyklíčit až polovina semen. Rostliny dobře snášejí stepní požáry, které semenům obvykle neublíží a ta po vyklíčení snáze najdou pro sebe volnou, nezarostlou půdu.

Katrán se rozmnožuje generativně semeny. Po dozrání semen rostlina usychá, odlamuje se od kořenů a je větrem roznášena do okolí. Semena tak postupně vypadávají. Rostlinám takto rozšiřujícím svá semena se proto říká stepní běžci.

Klíčení semen probíhá na jaře nebo už na podzim. Mladé rostlinky se vyvíjejí pomalu, v květnu má semenáček jeden skromně dělený list dlouhý jen cca 10

mm. Dvouletá rostlina má obvykle dva listy o délce do 30 cm, další roky již může mít růžice 3 a více listů. Postupně se počet a velikost listů zvyšuje s průměrem růžice a současně mohutní i kořen. Přibližně v 5 – 7 letech začíná rostlina kvést, ale hodně záleží na místních podmínkách. Kvetoucí rostlina nemá skoro žádné listy, jen někdy se vyskytnou postranní nové růžice. Zato jejich bohatě větvené květonosné lodyhy jsou obsypány květy v mnohočetných květenstvích.

Přesto že je katrán tatarský považován za vytrvalou rostlinu, v našich podmínkách však jen malý počet, jen asi 10%, vykvetlých rostlin přežívá do dalšího roku. Následkem vlhkého počasí v zimním období kořenové krčky původních růstových vrcholů a obnovovací pupeny podléhají hnilobě. Rostliny, které s úspěchem přežijí vlhké zimní období, zakládají jednu nebo více růžic s drobnými listy po stranách kořene a rostlina pak v některém následném roce opět vykvete,

ale opakovaná květenství jsou už menší. V jihovýchodní Evropě se mladých listů a dužnatých kořenů používá do salátů, proto se tam katrán tatarský za tímto účelem i pěstuje. Není náhodou, že carambe znamená v řečtině kapusta, karamba v sanskrtu zelenina a v perštině karand je zelí.

Tento druh je u nás zvláště chráněný, vedený jako kriticky ohrožený, zařazený do programu NATURA 2000.

Celý rod *Crambe* zahrnuje asi 35 druhů, které se vyskytují v Africe, Asii i v Evropě.

hemikryptofyt - dvouletá až vytrvalá rostlina s obnovovacími pupeny u země

xerothermní - suchomilná a teplomilná rostlina

J.K.

Čerpáno z:

Natura Bohemica

Wikipedie

Botany.cz

ŽIVÉ PLOTY

Dejte si do zahrady i v zimě příjemné barvičky!

Dost mi vadí, když vidím všude okolo sebe živé ploty ze zelených tují, maximálně z modrého cypřišku (*Chamaecyparis lawsoniana* 'Glauca'). Při tom stálezelený živý plot by mohl být mnohem pestřejší. Například z buxusu, který má lístky zelené, žlutozelené nebo žíhané (*Buxus sempervirens* 'Bulata'). Nebo z krásné se lesknoucí listů bobkovišně (*Laurocerasus officinalis*), ze stálezeleného dřívěšálu (např. *Berberis julianae*), z pichlavých cesmín.

A co takhle něco kvetoucího

Kontrast se stálezeleným plotem může v lednu vytvářet rozkvétající jasmín (*Jasminum nudiflorum*) nebo vonná kalina (*Viburnum fargesii*). Zima je období, ve kterém zdobí svými květy různě velké keřky vřesů a vřesovců. A pokud by zrovna nekvetly, stačí, když vybrané odrůdy zdobí svými pestřími listy. Krásné jsou před pozadím stálezelených dřevin i traviny. Neseřezávejte je na podzim. Ten kdo vytrhá na podzim jednoletý psineček mlžný (*Agrostis nebulosa*), nepozná jakou nadýchanou krásu v zimní zahradě může mít.

Ani kůra opadaných keřů nemusí být barevně fádni

Krásnou kůru mají některé svídy, žlutozelenou *Swida (Cornus) stolonifera* "Flaviramea", výrazně červenou *Swida (Cornus) alba* "Sibirica", k zahzení není ani barva výhonů některých vrb a vrbiček, obyčejné forziťie (zlatice, *Forsythia* sp.). Takové keře je třeba pravidelně řezat, stárnoucí keře výraznou barvu kůry postupně ztrácejí.

Plody jako zimní okrasa jsou to pravé

Ne všechny keře mají plody jedlé nebo takové, že by lákaly ptactvo. Příkladem těch jedovatých jsou kaliny, stálezelené (např. *Viburnum pragense*, *V. rhtidophyllum*), tak i opadavé. Svítivými plody se v zimě chlubí libavka (*Gaultheria* sp.), bílé, světle i tmavě fialové plody krásnoplodky japonské (*Callicarpa japonica*) se výrazně odrážejí na zeleném pozadí, ale rostlina vynikne i volně v zahradě. Při tužších zimách, ve vyšších polohách ji poškozuje mráz. Pěkné jsou i bílé nebo žluté plody některých druhů a odrůd jeřabin. Je zajímavé, že kosáci si bílých nebo žlutých jeřabin moc nevšímají.

Symbol anglických Vánoc

Jak jsem již o několik řádek výše psal, krásný může být živý plot z cesmíny. Protože je cesmína dvoudomá rostlina, musíte mít v zahradě samce a samici, jinak se z plodů nebudete nikdy těšit. Samce můžete schovat za krásnou samičí rostlinu nebo dokonce za dvě, z nichž bude mít každá jinou barvu plodů. Žlutou barvu plodů má *Ilex aquifolia* "Bacciflava", barevně vroubené listy například *Ilex aquifolia* "Handsworth New Silver", *Ilex aquifolia* "Ferox argentea"

Omluva na závěr:

Omlouvám se všem dalším stálezeleným rostlinám, na které na této straně nezbylo místo, určitě se na ně dostane někdy příště (promiňte stálezelené rododendrony, brečťany, brsleny, stálezelené dříváky, stálezelené rostliny, kterým se říká bambusy..., hlohyně s krásnými plody, různé barevné cypřišky, smřčky a mnohé další).

Ing.I.Dvořák

KLUBOVÝ ŽIVOT

PŘEDNÁŠKY KURZU KRÁSNÁ ZAHRADA 2018 - 2019

Pro letošní běh přednášek jsou objednány termíny a přednášky:

- 3.11.2018** 9⁰⁰ hod. – Ing. Kateřina Pospíšilová: Britské zahrady
13⁰⁰ hod. – Zdeněk Zvolánek: Zlatá Amerika
- 24.11.2018** Podzimní setkání
9⁰⁰ hod. – Ing. Karel Slánský: Jak pracuje krajinářský architekt
Po skončení přednášky klubový program
- 8.12.2018** 9⁰⁰ hod. – Jiří Odehnal: Pěstování chryzantém
13⁰⁰ hod. – Dr. Eva Gregorovičová: Toskánské zahrady
- 5.1.2019** 9⁰⁰ hod. – RNDr. Eva Smržová: Sukulenty
13⁰⁰ hod. – Ing. Marie Lorencová: Z Čech až do Portugalska a zpět

Další termíny 2.2.2019, 2.3.2019 a 23.3.2019 budou upřesněny v lednovém čísle Zpravodaje č.143.

ZÁJEZDOVÁ SEKCE

ZÁJEZD HORTIKLUBU DO ZÁPADNÍCH ČECH

Dne 16.6.2018 za hezkého letního jitra jsme vyrazili na výlet do západních Čech. Program byl nabitý, takže bez zdržování jsme zamířili k Rokycanům. Tam, pouhých 8 km od nich, jsme zavítali do malé obce jménem Kakejcov. Pan řidič mistrně projel úzkou uličkou a hned za rohem jsme byli u cíle. Před lety zde zakoupili domek manželé Černých. Patřila k němu zahrada o rozloze 2000 m², kde byl ovocný sad se starými stromy okousanými od koz. To, co ze zahrady vytvořili a stále dotvořují noví majitelé, je krása. Je tu propojena užitková i okrasná funkce. Pěstují domácí rostliny a dřeviny, ale i rostliny a dřeviny cizokrajné. Jabloně a hrušně byly zajímavě tvarovány jako palmety. Broskvoně tvořily sólo řadu (bez kadeřavosti). Zahradu stále zdobí svými květy původní stará višeň. Ačkoliv je obec položena v nadmořské výšce 525 m.n.m., vhodně umístěná smokvoň má plody. I drobné keřové ovoce tu našlo své místo. Květiny jsou v nádherných exemplářích všudypřítomné. Vše propojuje krásný trávník. Nechybí ani jezírka s vodními rostlinami. Na zahradě však nejvíc uchvátí různé vychytávky. Oblouková brána tvořená vistárií, kouzelný vrbový altánek pro Anežku, na kmínek zapěstovaná růže stolístka, hmyzí domeček, sekvoj

vypěstovaná z osobně dovezených šišek, která uvolnila nečekaně semena, využití původní žumpy na velkou zásobárnu dešťové vody, která je letos tak potřebná. Oba manželé ochotně zodpovídali četné dotazy a ještě nás posilnili na další cestu ovocnými šťávami vlastní výroby. Již několikrát se zúčastnili akce Víkend otevřených zahrad, bohužel letos naposledy.

Další cesta nás vedla k půvabnému zámku Kozel nedaleko Plzně. Je postaven ve velkém parku poblíž rozlehlého rybníku.

Na svahu kopce v udržovaném parku se ukrývá na první pohled skromný lovecký zámek. Za svůj název vděčí podle pověsti starému pohanskému zvyku Slovanů. Právě v těchto místech naši prapředkové obětovali v době rovnodennosti na usmíření bohů a v naději na dobrou úrodu kozla. Četné archeologické nálezy v okolí zámku dokazují, že místo pro svoji výhodnou polohu nad řekou Úslavou bylo osídleno už před příchodem slovanských kmenů. Výstavba samotného zámku je datována do let 1784-1789. Stavbu objednal Jan Vojtěch Černín, nejvyšší lovčí Království českého a autorem projektu byl celkem neznámý pražský stavitel Václav Haberditz. Zámek byl budován jako venkovské sídlo šlechty. Je to ojedinělá klasicistní stavba u nás, v její architektuře a vybavení se vedle domácích uměleckých tradic 18. století projevuje francouzský vliv období Ludvíka XVI.

Zámek překvapí svou jednoduchostí. To mělo několik důvodů. Stavebník zámku byl ovlivněn myšlenkami francouzského filozofa Jeana Jacquese Rousseaua, hlásajícího návrat k přírodě a budování venkovských sídel. Kozel měl vlastně sloužit jen jako ubytovací zařízení pro majitele a hosty při pravidelně pořádaných lovech v blízkých lesích. Dostavbu areálu zámku Kozel dokonpoval Ignác Palliardi.

Ve výsledku je zámek čtyřkřídlým objektem s velkým nádvořím, ze kterého se vchází do jednotlivých místností. Ty však jsou propojeny i vnitřně. Z velké terasy je výhled do parku a na velký rybník.

Na zámku se z části zachoval původní mobiliář, který vytváří představu o zařízení loveckých zámků a letních sídel šlechty na přelomu 18. a 19. století. V každé místnosti jsou keramická klasicistní kamna zdobená rostlinnými motivy ve vrcholu zakončenými vázou. V nich se topilo z nádvoří, aby nebylo panstvo rušeno služebnictvem. Do reprezentačních místností zámku se vcházelo přes vstupní halu s malými zvonky u stropu. Každý zvonek měl jiné ladění, aby služebnictvo vědělo, do které místnosti je žádáno.

Zámek je vybaven převážně rokokovým a klasicistním nábytkem z konce 18. století. Nechybí tradiční lovecký či pánský kuřácký salonek, ale také zde můžete navštívit např. hudební kabinet, empírový salónek či mistrovsky vymalovaný společenský sál. Jsou zde i neobvyklé servisy keramiky ve tvarech zeleniny, zvané holičská fajáns. Výmalby místností jsou prací Antonína Tuvory, který postupoval technikou al secco.

Před zámkem, u budovy bývalé jízďárny jsme ještě zastihli kvetoucí liliovník tulipánokvětý.

Okolí zámku tvoří rozsáhlý 40 hektarový přírodní krajinářský park. Je dílem F.X. France, všestranné osobnosti, který byl krom profese zahradníka i kreslířem, fotografem, geometrem a archeologem. Park možná připomíná v některých detailech vídeňský Schönbrunn, to proto, že Franc získal svoje odborné znalosti právě tam.

Zámek Kozel jsme opouštěli v dobré náladě a těšili se na další zastavení. To bylo za chvíli, protože jsme byli nedaleko od Plzně a na jejím katastru, v Doudlevcích, je meditační zahrada. Tu vybudoval pan Luboš Hruška (1927 - 2007), člen Konfederace politických vězňů, který byl v době komunistické vlády v roce 1949 odsouzen a vězněn. Když byl v kriminále pokřtěn, slíbil si, že pokud přežije a vrátí se domů, přebuduje ovocný sad svých rodičů na místo, které bude upomínat na všechny oběti zla. S realizací svého slibu začal v roce 1960.

Postupně vykácel všechny ovocné stromy, upravil terén a při svém dělnickém zaměstnání dojížděl do Průhonice, kde se účastnil přednášek o zahradní architektuře. Na základě získaných znalostí začal realizovat parkovou úpravu zahrady založenou na vhodných barevných uskupeních jehličnanů a vodních a zelených ploch. začal pěstovat stovky okrasných jehličnanů a dalších vzácných dřevin. Tím vznikla ojedinělá zahradní architektura ve stylu anglického parku se dvěma okrasnými jezírky, později přejmenována na Památník obětem zla.

Při této proměně šlo Luboši Hruškovi především o realizaci nosné duchovní myšlenky, která by vyjádřila trvalou připomínku utrpení těch lidí, kteří se postavili totalitním režimům. Touto nosnou ideou se stalo utrpení Ježíše Krista, který své utrpení přijal jako zástupnou oběť za lidstvo. Proto se Luboš Hruška rozhodl tuto myšlenku nechat ztvárnit do podoby pískovcové křížové cesty. Ta byla vytvořena v letech 1986 až 1991 akademickým sochařem Romanem Podrázským. Ojedinělé dílo je vytvořené z hořického pískovce a zahrnuje čtrnáct zastavení ve dvanácti sochách v životní velikosti.

V roce 1990 po třiceti letech náročné práce byl Památník obětem zla otevřen pro veřejnost. Jako poslední byla v letech 1993 až 95 postavena kaple, která byla zasvěcena sv. Maxmilánu Kolbemu.

V roce 1995 věnoval Luboš Hruška Památník obětem zla plzeňskému biskupství, které se zavázalo, že areál bude sloužit veřejnosti i v budoucnu.

Monumentální dojem z tohoto díla jsme si sebou odnášeli až na další zastávku. Ta byla opět nedaleko, dalo by se říci že přes silnici. Navštívili jsme pohodovou a poklidnou prvorepublikovou zahradu Luftovka.

Luftova zahrada je cenným příkladem zahradního umění z období první republiky. Její součástí je poklidná přírodní partie bohatá na vodu, mokřadní a vlhkomilnou vegetaci. Je zde množství letitých exotických dřevin, ale i mladé stromy nedávno vysazené.

Nachází se na pravém břehu řeky Radbuzy v Českém údolí v těsném sousedství Tyršova mostu, je cenným příkladem zahradního umění meziválečné éry v Plzni. Jako první zkultivovali toto místo v letech 1886–1909 Vilém a Juliana Burgerovi. V rámci této úpravy zde byly zbudovány dva zahradní domky a rybníčky pro chov ryb.

Roku 1912 odkázala ovdovělá Juliana Burgerová zahradu synovci Vilému Luftovi, plzeňskému advokátovi, který záhy započal proměnu dosud spíše užitkové zahrady na zahradu rezidenční a okrasnou. V rámci této úpravy prostor doplnil novým osmibokým altánem a postupně i sochařskou výzdobou plzeňského sochaře Otokara Waltera, do níž patřila například socha Rusalky (1914) či Maska vodníka (1926). Výsadbu tehdy obohatila řada exotických dřevin – cypřišky, rododendrony, tisy či tsugy. Vilém Luft také plánoval v zadní části zahrady zbudovat svoji vilu. Tento záměr, který měl dovršit velkorysou přeměnu místa, mu však stavební úřad nikdy nedovolil realizovat.

Hrozícímu zestátnění zahrady po roce 1945 se Marie Luftová snažila zabránit, ale nakonec pod hrozbou vyvlastnění roku 1959 zahradu prodala státu.

Zahradu pak pro pěstitelské účely dočasně využíval Dům dětí a mládeže, později Zahrádkářský svaz, který v jednom ze zahradních domků provozoval moštárnu. Zahrada nicméně kvůli nedostatku potřebné péče postupně pustla. To ji však zachránilo pro dnešek, neboť její původní koncepci nenarušily žádné výrazné zásahy. V roce 1991 získalo „Luftovku“ do vlastnictví město Plzeň a od roku 1998 zajišťuje pravidelnou údržbu zahrady.

V zahradě, jejíž charakter dává vyniknout mokřadním a vlhkomilným společenstvím rostlin i živočichů, se také podařilo obnovit původní cesty a vysadit nové vzácné dřeviny. V rámci obnovy prostoru bylo rovněž osazeno zábradlí s balustrádou v podobě šachových figur a repliky Rusalky a Masky vodníka, které podle historických fotografií vytvořil sochař Jakub Orava. Prostředí nově doplnily keramické figurální plastiky od dvojice Jaroslav Pleskal – Savvas Vojatzoglu a kovové heraldické znaky anděla, chrtice a velblouda z díla Ludovíta Strelky. V současnosti se v Luftově zahradě, jež má status významného krajinného prvku, konají příležitostné společenské, kulturní a vzdělávací akce a jednou měsíčně je otevřena pro veřejnost.

Po odpočinku v Luftově zahradě jsme se vydali k našemu poslednímu cíli – do miniarboreta v Újezdu nade Mží k panu Miloslavu Skalskému. Slunce již pořádně pražilo, když jsme loukou došli k vratům, které hlídal německý ovčák. Přivítal nás však přátelsky a hned po něm také sám pan Skalský. Provedl nás svým královstvím mezi vzrostlými jehličnany, které byly lemovány různými druhy čarovníků různého stáří (i třicetileté). Postupně jsme došli k paříčkům, kde byly řady lákadel – čarovníky, azalky rododendrony, ale i netřesky, nádherné tmavě modré stračky.... Tečkou pak byl nákup vytoužených rostlin. Když nás viděl vracet se ze zahrady řidič autobusu, jen odevzdaně otevřel zavazadlový prostor.

Navečer jsme se unavení, ale spokojení, vrátili zpět ke stanici metra a rozprchli se ke svým domovům.

M. Balážová

SEKCE ARANŽOVÁNÍ

Dne 20.11.2018 od 16 hodin budeme v Rokycanově ul.č.15 aranžovat něco úplně nového.

Bude možnost zvolit si ze tří námětů, popřípadě udělat všechny tři.

1. Vánoční trvanlivá dekorace na porcelánové mělké míse
2. Zlatý závěsný stromek na dveře, zeď či okno
3. Kytice ze zeleně do zlaté drátěné hvězdy /manžety/

Všechn přízdobový materiál bude pro všechny tři úlohy zajištěn. Pro vánoční dekoraci /1/ si, prosím, přineste mělkou porcelánovou mísu /lze po zrušení dekorace dále používat/, jednu nebo dvě větší svíčky /podle velikosti mísy/ a budete-li chtít i vlastní ořechy a šišky. Dále budete potřebovat tavnou pistoli, ostré nůžky a zahradnické nůžky.

Těšíme se na Vás i Vámi zhotovené výrobky.

Dana, Majka a Jarmila /606 929 818/

JUBILEUM

Koncem roku se dožívají kulatých narozenin následující členové:

Molhancová Eva	12.listopadu
Řeháková Jaroslava	17.listopadu
Šulda Pavel	19.listopadu
Černá Jana	26.prosince

Hortiklub přeje všem nastávajícím jubilantům všechno nejlepší, hodně zdraví a spokojenosti do dalších let.

* * * * *

Drátovci – nenasytní škůdci našich zahrad

Také vám začali na zahradě ničit úrodu čerstvých salátů a pěkných listů na trvalkách drátovci? Trochu si na ně posvítíme, nebo spíš se domluvíme, jak na ně, na jaké návnady je nalákat a ze zahrady je trvale vymýtit.

V posledních letech velmi rychle stoupá počet napadených plodin pěstovaných na zahradách, do kterých se s vervou pouštějí drátovci a ničí nám tak naše opečovávané výpěstky.

Drátovci jsou vlastně larvy různých druhů kovaříků, z nichž nejčastěji se vyskytuje larva kovaříka obilného (*Agriotes lineatus*), kovaříka locikového (*Agriotes sputator*) a kovaříka tmavého (*Agriotes obscurus*), kteří napadají

převážně brambory. Jiné druhy drátovců mají v oblibě kukuřici, další mrkev nebo cukrovou řepu a jiní se s chutí pustí do květin a listů keřů.

Jak poznáme, že naši úrodu napadl právě drátovec?

Na hlízách brambor či v mrkvi najdeme vykousané duté chodbičky. Brambory jsou napadené tím víc, čím déle zůstanou v zemi. Mají totiž již odumřelé kořeny, které dosud spásal, a tak se drátovec stěhuje do hlíz. Stejně chodbičky mohou vykousávat larvy v dolní části kukuřice, těsně nad kořeny. Úzkými chodbičkami bývají protkány i kořeny mrkve. Na listech keřů (často jsou to rododendrony) zase mohou škodit již zcela vyvinutí dospělci drátovců – lalokonosci, kteří rádi listy okousávají hlavně na okrajích.

Nejúčinnější obranou je ruční sběr brouků v podvečerních hodinách.

Různé druhy kovaříků kladou vajíčka ve dvou nejčastěji aktivních fázích, kdy první probíhá v období od konce března až do první půlky května a druhá nastává od konce června do začátku října. Larvy potřebují ke zdárnému vývinu dostatečnou půdní vlhkost, tak obecně se těmto škůdcům lépe daří ve vlhčích létech, ale nakonec naše péče a zalévání i v obdobích sucha jim vlastně dobře poslouží. Přezimují pak v zemi v hloubce tak půl metru (potvory mazané) a do ornice se vracejí škodit až na jaře asi začátkem května.

Při teplotách tak okolo 8°C se zase na podzim zahrabávají do země.

Mezi preventivní opatření, která se osvědčila v boji proti drátovcům, patří likvidace pýru na zahradách, odklizení veškerých zbytků po sklizni a hluboké podzimní rytí záhonů. Tím se zabrání minimálně podzimnímu kladení vajíček a přeryjeme-li záhon před zimou ještě jednou, dojde tak ke zničení již eventuálně vylíhnutých larev. Máte-li možnost, vpravte do půdy chlěvský hnůj, ten na samičky kovaříků působí lákavě a nebudou tak svoji pozornost věnovat vámi pěstovaným plodinám, ale zaměří se na hnůj.

Proti drátovcům pomůže také aplikace dusíkatého hnojiva ihned po výsadbě plodin. U brambor však nejpozději do chvíle, kdy začínají rašit. Dusíkaté vápno je nejúčinnější v boji proti larvám kovaříka obilného. Na plochy kde škodí drátovci je možné použít chemický prostředek s názvem Dursban.

Velmi účinný může být boj proti drátovcům metodou položených návnad.

Připravíme si kousky mrkve a brambor napíchnutím na špejli jako špízy a uložíme je do půdy asi 3-10cm hluboko. Jednou až 2x za 3 dny zkontrolujeme a ihned zlikvidujeme, nejlépe spálíme.

Další metodou boje je použití návnad - do drážek mezi rostliny na záhonu zakopáme pšenici, kterou jsme před tím nechali na vlhké rašelině naklíčit, nebo také kukuřici zabalenou v řídké pytlovině. Je nezbytné včas zkontrolovat tyto návnady a zjistit, zda se škůdce chytil do pastí. Tuto metodu lze provádět ovšem pouze tehdy, docházíme-li k záhonu víckrát, než jednou za týden.

V boji s drátovci při okousaných listech u rododendronů se osvědčily parazitické hlístice, které už zahradnická centra běžně prodávají. Aplikaci je nutné několikrát opakovat.

J.Knížková

Podle Magazínu Zahrada

Proč je dvakrát převařená voda špatná ?

Máte ve zvyku vodu několikrát převařet? Když necháte vodu vařit příliš dlouho nebo jí několikrát převařujete, dochází tím k vzestupu chemických látek. Vařící voda je základní surovina pro mnoho jídel, je tedy klíčovou součástí každé domácnosti.

Velmi často se nám všem stává, že v rychlovarné konvici nebo hrnci máme vodu, kterou jsme před chvílí dovařili, přesto jí uvaříme znovu. Již naše babičky věděly, že voda, která se dlouho vaří se má raději vylít a dát na kamna vařit nová.

Čerstvá voda je nejlepší!

Když vaříte vodu příliš dlouho nebo jí dvakrát převařujete, místo čištění od škodlivých látek se setkáte s opačným účinkem. Zvyšujete úroveň škodlivin, protože se mění i minerály. Vápník, který je pro tělo moc důležitý vám v této podobě může způsobit spíše sklon k tvorbě kamenů ve vlastním těle. Pokud to tak děláte prakticky denně, toto riziko ještě sami zvyšujete.

Co se stane, když převařujete vodu moc dlouho nebo jí vaříte podruhé?

Arsen

Světová zdravotnická organizace uvádí, že největším nebezpečím z pitné vody je ve skutečnosti arsen. Může vést k otravě, špatnému trávení, diabetu, neuropatiím, kardiovaskulárním nemocem, kožním lézím a dokonce i k rakovině.

Dusičnany

Vysoké teploty transformují dusičnany v nitrosaminy, což jsou karcinogeny – zvyšují pravděpodobnost poškození orgánů v těle, např. vaječníky, střeva, močové ústrojí, žaludek, ale způsobují i třeba leukémii.

Fluoridy

Některé vědecké studie potvrdily, že fluoridy mohou mít vliv na snížení neurologických funkcí včetně těch kognitivních, plodnosti a inteligence u dětí.

Za věcnou správnost příspěvku ručí autor a redakční rada si vyhrazuje příspěvky krátiť, stylisticky upravit a po dohodě s autorem eventuelně i doplnit.

Uzávěrka Zpravodaje č.143 je 2.12.2018.